હલા કલાની દોસ્તી

ભરતપુર કરીને એક ગામ હતુ, તે ગામમાં હલો તથા કલો નામે બે સોની હમ રહેતા હતા તે બે જણાને સારી મી ત્રાચારી હતી પણ એક બીજાથી છુટચાઇ લઈ ગાઇના કામમા હુ શીઆર હતા કંઇ કામ કાજ નહીં હોવાથી તેઓ એક દિવસ વિચાર કરી પર મુલક કમાવા નિકળ્યા, આગળ ચાલતાં એક મોટું શેહેર આવ્યુ, ત્યા ચોતરફ ફરવા લાગ્યા એમ ફરતાં એક શાહુકારની હવેલી જોઈ, અને ત્યા એકાંત હોવાથી હવેલી ની પાછળ બે જણા સંતાઇ રહ્યા, અને અંદર શી વાતચીત થાય છે તે સાભળવા લાગ્યા. હવે એ હવેલીનો માલેક નવલસ શેઠ લાખો રૂપૈઆની દોલત મુકીને [illegible] મરી ગયો હતો તે મરનારનો ભત્રીજો તથા [illegible] ઓરત બ ને જણ ધણી ધણીઆણી તે હવેલીમાં બેસીને વાતો કરતા ता કે "હવે આ સઘળી દોલતનાં માલેક આપણ છીએ, ર જે એનો છોકરો આશરે બાવીશેક વરસનોછે, તેતો એક વરસ હતો ત્યારથીજ પોતાના મામાને ઘેર રહેછે, અને તેણે કદી ' તાના બાપનુ મોહો પણ જોયુ નથી ને કેટલી દોલત છે તે ' ણુ તેને કાંઈ ખબર નથી જો કદી તે પોતાના બાપની મીલકત સાભળીને અહીંયા આવે તો આપણે તેનો પત્તો લાગવા દેશું ન હીં, ને બીજે માળ જે મજુસમા સોનાની મોહોરોની કાથળીઓ ભરીને મુકીછે, તે કોથળીયો ત્યાથી કાહાડીને આપણે હાલ એક ઠેકાણે દાટવી જોઇએ, અને ચોર ભંડારીયામા જે ઝવેરાતછે, તે

પણ એની સાથે દાટવુ જોઇએ " એમ કહી રાત હોવાથી બને જણા કમાડ બધ કરીને સુઇ ગયા

આ સઘળી વાત પેલા બે ઠગો તથા કળી સાભળીને ત્યાં થી ચાલતા થયા પછી ઠગે સોની કલાને કહેવા લાગ્યો " અ ર્યા કલા, આ કમાવાનો લાગ ઠીક છે, અને તારી પણ ઉમર વરસ બાવીસને આસારે છે, તેથી તુ વાણીયાનો વેશ પેહેરીને નવલસાનો છોકરો થા ને મશાણમાં ખાડો ખોદી પવન આવે એવી જુગતીથી પને ત્યાં દાટ જો નવલસાના ભત્રીજા સાથે તને વધારે તકરાર થાયતો, કઇ સરકારમા જવાની જરૂર નહીં હુ તેને મશાણમાથી તેડી લાવજે. ને હુ ભોય નીચેથી પુરાવો આપીશ એટલે સર્વે લોકો તારો દાવો નકી કરશે. પછી તુ બ ને મશાણમાથી ખોદીને કાહાડજે, એટલે બધી મીલકત આપણે । જણા વેહેચી લઇશુ માટે તુ સવારના એને ઘેર જા, ને કેહેજે જે આ બધી મીલકતનો માલેક હુ છુ. મને મારા પે સ્વપનુ આપ્યુ કે, તારા કાકાનો છોકરો, માલેક થઇ બેઠો, મેને ઘરમાથી બાહાર કાહાડી મુક તેથી હુ મારા મામાને ઘે થી આવ્યો છુ."

આવી રીતે બને જણાએ નકી કર્યુ, પછી સવારમા વેહે લા ઉઠી કલાને મશાણમા દાટી કલો વાણીઓ બનીને નવલસા ઠને ઘર ગયો, અને તેના ભત્રીજાને દમ બીડાવા લાગ્યો જે નવ લસાની સઘળી દોલતનો માલેક હુ છુ, તારૂ એમા કઇ લાગે વળગે નહીં આમાથી ટંટો વધી પડયો, તેથી આડોસી પાડોસી

ધીમેરે ખચ્ચુ છોકરો એકઠા થઇ કેહેવા લાગ્યા જે ભાઇ તારી પાસે કંઇ પુરાવોછે? આવુ સાંભળી તે બોલ્યો કે હા મને મારા બાપે સ્વપ્ન દીધુ, ત્યારે હુ અહીયા આવ્યો છુ. ને મને એમ પણ કહ્યુ છે જે જો તારા કાકાનો છોકરો નહી માને તો બારમાર દરબાર ચહડી નકામો પૈસો ખોશો નહી, ને પાંચ પચીસ માણીઓ લઇને મશાણમા આવજો, કે હુ મશાણમાથી પુરાવો આપીશ. આવુ સાંભળી સર્વે જણા બોલ્યા જે એ બોલે છે તે બરાબર છે, આપણે જુવો તો ખરા. એમ કહી સર્વે જણા મશાણમા ચાલ્યા, અને પછી ત્યા જઇને વાંણીયો બનેલો કચો મોહોટે અવાજે બોલ્યો જે, "બાપા, તમારૂં સ્વપ્ન ખરૂં હોય તો હમણા સ્વર્ગમાથી પુરાવો આપજો, જે હું તમારો દીકરો ખરો છુ કે નહીં, તેના આ લોકોને ખાત્રી થાય." આવું સાંભળતાં પેલો મસાણમા દાટેલો હતો તેની બોલ્યો જે "આ ભાઇ એજ મારો ખરો છોકરો છે, ને માગ બત્રીજાનું કંઇ લાગેમે નહીં. અને બીજે માળ જે મજુસમાં સોનાની મોહોરો કાચળીયો તથા ચોર ભંડારીયામા જે ઝવેરાત છે, તે સઘળાનું માલેક એજ છે" એવી રીતે પોતે જે રાતે નરભેરામની કુચી પાછળ સંતાઇને વાત સાંભળી હતી તે પ્રમાણે દાખલા આપ્યા આવો ગેબી અવાજ મશાણમાથી સાંભળીને સર્વે ભાજગત્યા લોકોનેતો પુરી ખાત્રી થઇ કે એનો ખરો વારસ એજ છે તે કરતા ઘરમાં મુકેલી મીલકતનો જે પત્તો કહ્યો છે તે આપણે તપાસીએ ને જો તે પ્રમાણે દાખલો મળતા સઘળી મીલકત એને

સ્વાધીન કરવી જોઇએ એમ કહી સર્વે જણા નવલસાનો છોક
રો બનેલા કલાને સાથે લઇને ઘર ગયા મજુસ તથા ચોર ભં
ડારીયામા જોતાં કહ્યા પ્રમાણે નીકળ્યુ ત્યારે સઘળા ભાજગડી
યાઓએ નવલસાના ભત્રીજાને રૂપૈઆ પાચસોની મતા અપાવીને
ઘરમાંથી બાહાર કાહાડેયો, અને કલો સોની માલેક થયો એમ
કરતા રાત પડી કે કલાએ મોટા બે કોથળા મોહોરો તથા ઝવે
રાતના નીરાતે બેશીને ભર્યા અને એક બળદ ઉપર લાધીને પો
તાને વતન ચાલતો થયો અને દલો સોની ભાગ માગે તેથી તેને
મશાણમાજ દાટેલો રેહેવા દીધો, એમ કરતા સહવાર થયુ, ત્યા
રે દલો સોની અકળાઇ ગભરાઇને લાત મુક્કી મારીને બધુ મટો
ડુ ખસેડીને દાટેલો હતા ત્યાથી બહેર નીકળ્યો, અને નવલસા
ઠની હવેલી પાસે જઇને કલા સોનીને શોધવા લાગ્યો, પણ પ
ત્તા લાગ્યો નહીં તેથી દલાએ જાણ્યુ જે એ મને પડતો મુકી
ની જતો રહ્યો, તેથી પોતે પણ તેની પાછળ ચાલ્યો હવે કલો
સોની પોતાને ઘેર આવીને પેલી ગુણોમાથી સો રૂપીઆનો માલ
બાહેર રાખીને બાકીની પોતાના ઘરમા ખાડો ખોદીને દાટી દી
ધી અને પેલો સો રૂપીઆનો માલ વટાવીને તે રૂપીઆ પોતાની
ઓરતને આપીને કહ્યુ જે કોઇ પણ તને પુછવા આવે જે કલો
ક્યા છે તો એમ કેહજે જે એનો કમાવા ગયા છે ત્યાથી આ
વ્યા નથી અને હુ ગામની બાહેર પેલો ઊજડ કુવોછે, તેમા
ભોંયરૂ કરી ભરાઇ રહુ છુ ત્યા રોજ શીરોપુરી દુધપાક વીગરે
સારૂ સારૂ ખાવાનુ કરીને શીંકામા બાધી કુવામા મુકજે કે હુ

અંદરથી લેઇને ખાઇશ એમ કહી કલો કુવામાં ઉતર્યો, અને અંદર ભોયરૂ ખોદી ગોદડુ પાથરી નીરાતે રોજ શીરોપુરી ખાઇ આરામ કરવા લાગયો

હવે એમ કરતા થોડેએક દીવસે દલો સોની ત્યા આવી કલાની ઓરતને પુછવા લાગ્યો જે, કલો ક્યા છે ? ત્યારે તે બોલી જે, તમે જોડે ગયા હતા ને મારા ધણીને કયા મુકી આવ્યા ? એવી રીત ઊલટી ગળે પડી ત્યારે દલો ત્યાથી પાછો ગયો પણ રોજ ત્યા આવી તેની શોધ કરતો હતો એમ કરતા બે ત્રણ મહીના થયા, પછી એક દીવસે દલે કલીયાની ઓરતને કંઇ ખાવાનું લેઇને બાહેર જતી જોઇ, તથી છાનો તેની પાછળ થયો, અને તેને કુવામા ખાવાનુ મુકતા જોઇને પાછો પોતાને ઘેર ગયો બીજે દીવસે કોદરાનો રોટલો તથા ચટણીનો લોચો શીંકા મા મુકી કલીયાની ઓરતના જવા પેહેલા પોતે જઇને કુવામાં શીંકુ મુક્યુ અંદર બેઠેલા કલીઆએ કોદરાનો રોટલો તથા ચટણી જોઇ ગુસ્સે થઇને બોલ્યો જે, રાંડ આજ આ શુ લાવી ત્યારે દલો સ્ત્રીની પેઠે સાદ કાહાડીને બોલ્યો જે હવે હુ ક્યાંથી લાવુ ? બધો પૈસોટકો તો તમારી પાસે છે આવુ સાભળી કલી આએ જાણ્યું જે મારા આપેલા રૂપીયા હવે થઇ રહ્યા હશે તેથી તે બોલ્યો જે આપણા ઘરના બારણા પાછળ ખુબ મતા દાટેલી છે, ત્યાથી ખોદીને થોડુંક લેજે, પણ મારો પતો કોઇને કહીશ નહી આવુ સાંભળી દલો સોની ત્યાંથી ચાલતો થયો, ને લાગ જોઇને કલીઆના ઘરમા ભરાઇ બેઠો. હવે કલીઆની ઓરત

રોજના રાબેતા મુજબ ઘરમાથી ખાવાનુ લઇને બાહેર ગઇ, કે ફલે બારણાની પાછળ ખોદીને મોહોરો તથા ઝવેરાતનો કોથળો પોતાને ઘેર લેઇ જઇને ખાડો ખોદીને ડાટયો, અને પોતાની સોનારણ ઓરતને કહ્યુ જે, કોઇ મને પુછવા આવે તેને કહેજે જો એતો માંદા પડયાછે, ને એને તો મુંગો વા થયોછે તેથી કશુ એ બોલતા નથી ને આ દાટેલુ છે તે કોઇને કહીશ નહી એમ કહી ઓઢીપોઢીને ખાટલે પડયો

પેલી તરફ ફલીઆની ઓરત જે ખાવાનુ લેઇ ગઇ, તેણે જઇકે કુવામા લટકાવ્યુ, તે જોઇ અંદરથી ફલીઓ બોલ્યો કે રાંડ હવે કેનુ સારૂ સારૂ લાવી રોટલો ને ચટણી લાવતા ,ત ને શરમે ના આવી ! આવુ સાભળી તે બોલી કે, વળી રોટલો ને ચટણી કોણ લાવ્યુ છે ! ઘણે દાહાડે બાવ થયો કે શુ ! ફલીઓ બોલ્યો કે, રાંડ હમણા લાવી હતી, કે જુઠુ એમ બોલેછે ! તે બોલી હુ તો કઇએ નથી લાવી. આવુ સાભળી ફલીયો ચેત્યો જે દલો આવ્યો ખરો, તેથી ઝટ બાહેર નીકળી ઘેર આવી જુવે છે તો મોહોરોની ગુણ મળે નહીં તેથી ઝટ દલાને ઘેર ગયો અને દલાને સુતેલો જોઇ બોલ્યો જે ભાભી ભાઇને શુ થયુ છે ! તે બોલી દૈવ જાણે મુંગવા થયો હોય એમ લાગેછે એતો કઇ પણ બોલતા નથી ફલીયો દલા પાસે જઇ કેહેવા લાગ્યો જે ભાઇ એમ શુ કરોછો બોલો તો ખરા, મારી ભુલ થઇ માફ કરો લાવો આપણે અડધો અડધ વેહેચી લઇએ એવી રીત ફલીયાએ કાલાવાલા કરી બહુ રીતે સમજાવ્યો, ને છેવટે ચાર બાતી

જાગ માગ્યો તો પણ એણે તો કશું એ જવાબ દીધો નહીં ત્યારે કહેવા લાગ્યો જે, અલ્યા બોલ નહીંતો હમણાં મારી નાખીશ તો પણ બોલ્યો નહીં ત્યારે કલાએ કહ્યું જે, ભાભી દલાને તો મતલબનો મુગવા મગજે ચઢી ગયોછે તેથી જો ડામ દીધા હોય તો હમણા બોલે એમ કહી બે ત્રણ ખીલા ખુબ તપાવીને પેટ તથા કપાળે ડામ દીધા તોપણ કશુંએ બોલ્યો નહીં ત્યારે કેહેવા લાગયો જે ભાભી ભાઇ તો મરી ગયા' તમે ધોધાટ કરશો નહીં એમ કહી વાસણ લાવી અગ્નીદાહ કરવાની તૈયારી કરી એની બાયડીએ પણ જાણ્યું કે એ રોયો મરી જાય તો આ દારેલો ડલો મારે હાથ આવે તેથી આ જે થાયછે તે ઠીકજ થાય છે હવે દલાની નાતના માણસો ત્યાં નહોતા તેથી બાહેર જઇ ચાર પાચ માણસોને બોલાવી લાવ્યો અને કાઠડી ઉઠાવી મસાણમા લેઇ ગયો, તો પણ દલો બોલ્યો નહીં, ત્યારે કલાએ પેલા ઊચકી લાવનારાઓ ને કહ્યું જે ભાઈ હવે તમે જાઓ, હું એને અગ્નીદાહ દેઇસ મારે ને એને ઘણી મીત્રાચારી હતી, તથી હુ બે ચાર ઘડી એની આગળ રોઇસ પછી અગ્નીદાહ કરીશ આવુ સાભળી બધાએ જતા રહ્યા ત્યારે પાછુ કલાએ દલાને કહ્યુ જે અલ્યા હવેતો બોલ ? નહીંતો હમણા બાળી દઊછુ બધી મતા તુ ગટ કરવા ધારે છે, તે કેમ બને ! તોપણ દલો કશુએ બોલ્યો નહીં. એમ દલાની ખુસામત કરતા દોઢ પોહોર રાત ગઈ.

હવે આ મશાંણને રસ્તે થઇને કોઇ પાચ સાત ચોર શેઠ

રમા ચોરી કરવા ગયા હતા તેમણે જતા એવો ઠરાવ કરયો હતો કે આજે આપણે જેકઇ ચોરી લાવીએ તેમાથી ચોથો ભ ગ મશાણુમા ધરમ ખાતે નાખવો તે લોકો ચોરી કરીને પાછે મશાણુ આગળ આવી પોહોચ્યા અને આસરે હજાર સોનૈકની મતા ચોરી લાવ્યા હતા તેમાથી એક ચોર બોલ્યો જે આપણે અહીયાથી જતા ચોથો ભાગ મશાણુમા નાખવાની બાધા લીધી હતી તે નાખવો જોઇએ ત્યારે બીજો ચોર બોલ્યો જે હવે ના ખ્યુ ! નકામી આપણા નસીબમાથી હજાર હજારની મતા જતી રહે એમાં મશાણુના બાપનુ શુ લાગેછે ? આપણા નસીબનુ હતુ તે આપણુને મળ્યુ છે ચોરોની આ વાત દલાએ ચેહેમા પડયા પડયા સાભળી તેથી ઝટ બોલીને ઊઠયો જે અલ્યા કલા આ લાગ પણ ઠીકછે ઉઠ જુવેછે શુ ? ડાબ બાધે તો બાધો નવુ **જે આવ્યુ તે ખરૂ** અને આ બીજુ તારૂ મારૂ સૈયારૂ એમ કહીબન્ને જણા નાગા થતા કે ખાઊ ખાઊ કરતા પેલા ચોરોની પાછળ દોડયા તે જોઇ ચોરોએ જાણ્યુ જે આપ ણે ધરમ કરવાની દાનત બગાડી તેથી મશાણુમાના મુડદા ઉઠી ઊભા થૈયા અને જો હાથ આવ્યા, તો આપણુને જરૂર ખાઇ જ શે આવી બીકથી ચોરીનો માલ ત્યા પડતો નાખી જીવ લઇને નાઠા અને તે બધી નવી મતા દલાને તથા કલાને હાથ લાગી તે બન્ને જણુ વેહેચી લેઇ પોતપોતાને ઘેર ગયા પણ પેલી મોહોરો તથા જવેરાત, દલે ગટ કર્યું તે ગયું

સમાપ્ત.